

RYNEK NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWYCH W PIENIŃSKIM PARKU NARODOWYM

GROUND REAL ESTATE MARKET IN THE PIENINY NATIONAL PARK

Władysława Morzyniec, Bogusława Kwoczyńska
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Streszczenie. Struktura użytkowania gruntów i praw własności do nich na obszarze Pienińskiego Parku Narodowego jest niekorzystna dla prowadzenia procesów ochrony zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o ochronie przyrody, ponieważ duża część powierzchni stanowi własność prywatną. Od szeregu lat Park prowadzi wykup praw własności na rzecz Skarbu Państwa, jednak często brak woli właścicieli do odsprzedaży gruntów oraz brak środków finansowych spowalnia ten proces. W okresie 7 lat Park wykupił 366 działek ewidencyjnych o łącznej powierzchni 39,7669 ha.

Abstract. The structure of land use and ownership rights to them in the area of the Pieniny National Park is unfavorable for conducting protection processes in accordance with the principles laid down in the Act on the Protection of Nature, because a large part of the area is a private property. For many years the Park has been carrying out the buyout of the property rights to the Treasury, but often the owners lack the desire to resell the land and also the lack of financial resources slows down the process. During the seven years Park has purchased 366 cadastral plots with a total area of 39.7669 ha.

Słowa kluczowe: wykup gruntów, struktura władania, struktura użytkowanie, Pieniński Park Narodowy, obszar chroniony

Key words: purchase of land, the structure of possession, the structure of use, Pieniny National Park, a protected area

WSTĘP

Obszar Pienin ze względu na przyrodnicze i krajobrazowe walory został objęty ochroną od 1932 roku przez utworzenie Pienińskiego Parku Narodowego (dalej: PPN). Procesy ochrony zostały wzmocnione prawem unijnym w 2004 roku przez utworzenie obszarów Natura 2000 dotyczących specjalnej ochrony ptaków i siedlisk. Skomplikowana struktura władania gruntami w Parku stanowi barierę dla wprowadzania zasad ochrony przyrody.

Na obszarach objętych ochroną w parkach narodowych oraz program Natura 2000 bardzo ważne są prawa różnych podmiotów do nieruchomości gruntowych. Grunty Skarbu Państwa pozostające w użytkowaniu wieczystym władz parku narodowego dają możliwość właściwego gospodarowania i wypełniania zadań określonych przez ustawę o ochronie przyrody: art. 8, p. 2 tej ustawy określa cele ochrony: „Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów” [Ustawa... 2004].

Publikacja przedstawia strukturę użytkowania gruntów i praw własności do nich na obszarze PPN. Ponieważ duża część powierzchni Parku jest własnością osób prywatnych, występują problemy z przestrzeganiem zasad zrównoważonego rozwoju. Park od lat prowadzi działania związane z wykupem gruntów na rzecz Skarbu Państwa, jednak brak zgody właścicieli ziemi, a także środków finansowych na ten cel spowalnia proces wykupu.

PROCESY KSZTAŁTOWANIA UŻYTKÓW ROLNYCH I PRAW WŁASNOŚCI W PIENINACH

Krajobraz Pienin z mozaiką lasów i polan, użytków rolnych, dolin rzecznych na stokach wschodniej części Pasa Skalkowego kamieńcy nadrzecznych, został ukształtowany w procesie przemian trwającym tysiące lat. Przez analogię do badań prowadzonych na Podhalu można przyjąć, że prymitywne zaczątki rolnictwa pochodzą z neolitu. Pierwszymi nadzwyczaj prymitywnymi formami upraw rolniczych były tzw. pasieki pierwotne, czyli polany wyrobione systemem żarowym lub kopieniackim [Solecki 1971]. Na obszarach pasiek prowadzono prawdopodobnie działalność rolniczo-koczowniczą bez zakładania stałych, najprymitywniejszych zagród rolniczych. Z pasiek tych czerpano pożytki przez penetrację z obszarów zasiedlonych. W późniejszych czasach w miejscu pasiek zakładano pierwsze stałe osady [Morzyniec 2003].

Rolnictwa w tej formie utrzymywało się do okresu wczesnośredniowiecznego, który wiąże się z rozwojem osadnictwa na terenie Karpat oraz polityką osadniczą panujących, dokonujących nadań wzdłuż koryt rzecznych i cieków wodnych. Około połowy XII wieku zainteresowanie kolonizacją terenu Pienin wzmaga się i następują przemiany we władaniu i użytkowaniu gruntów. Zdaniem Zarzyckiego [1982]: „Charakter roślinności, który ukształtował się pierwotnie pod wpływem gleb i klimatu, powoli od stuleci zmienia człowiek. Początkowo w górnym paleolicie, a więc przeszło od 35 000 lat temu, oddziaływanie grup ludzkich było bardzo słabe, nasiliło się ono w wiekach średnich, ażeby w XIX wieku doprowadzić do radykalnych przekształceń i zniszczeń roślinności leśnej”.

Uwłaszczenie chłopów przeprowadzone w 1848 roku nie wprowadziło zasadniczych zmian w strukturze władania i użytkowania na górotworze pienińskim. Wraz z nadaniami ziemi rolnej chłopci otrzymali również skrawki lasów, które wykorzystywali do potrzeb własnych [Smólski 1960].

Proces przekształcania struktury własności w rejonie Pienin rozpoczął się od decyzji związanej z objęciem ochroną najcenniejszych obszarów, czyli od powstania rezerwatu na Zamkowej Górze w 1921 roku. W roku 1928 na mocy uchwały Komitetu Rady Ministrów dokonano wykupu na rzecz Parku 386 ha gruntu obejmującego Trzy Korony, dolinę PPN i części Pienin Czorsztyńskich. Rok 1930 to wykup dalszych 369 ha oraz wystosowanie apelu do Rządu Czechosłowacji o utworzenie parku po drugiej stronie Dunajca. Rok 1932 to rok proklamowania PPN zarówno po polskiej, jak i po czechosłowackiej stronie Dunajca. Wybuch wojny przerwał działalność Parku. Dopiero w 1954 roku ukazało się Rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu Pienińskiego Parku Narodowego o powierzchni 2231 ha [Rozporządzenie... 1954]. Od tego czasu obowiązki związane z ochroną siedlisk leśnych, zbiorowisk roślinnych oraz krajobrazu wymuszają działania związane z powiększaniem granic Parku i jego otuliny oraz prowadzeniem procesów zmieniających strukturę władania gruntami na rzecz PPN [Smólski 1982].

Władze Parku dążą do zmiany struktury władania na rzecz powiększenia powierzchni gruntów Skarbu Państwa, które to obecnie mogą być przejmowane w użytkowanie wieczyste lub wykupowane na własność przez Park (dawniej Skarb Państwa przekazywał te grunty w zarząd). Zmiana ta powoduje transfer praw, które umożliwiają sposób użytkowania nieruchomości zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o ochronie przyrody. Obecnie według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku powierzchnia Parku wynosiła 2371,54 ha, w tym własność prywatna 696,54 ha.

STRUKTURA WŁADANIA I UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W PIENIŃSKIM PARKU NARODOWYM

Zmianę praw do nieruchomości na obszarze objętym ochroną park może prowadzić przez wykup prawa własności, użytkowania wieczystego, dzierżawę, przejmowanie darowizn, spadków. Należy zaznaczyć, że prawo własności zgodnie art. 140 kodeksu cywilnego stanowi: „W granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą rzeczy” [Kodeks cywilny].

Na obszarze objętym ochroną przez PPN stosunki własnościowe są skomplikowane. Grunty należą do różnych podmiotów: osób prywatnych, Skarbu Państwa w zarządzie Parku lub w innym zarządzie, są też wspólnotami gruntowymi, pozostają często we współwłasności.

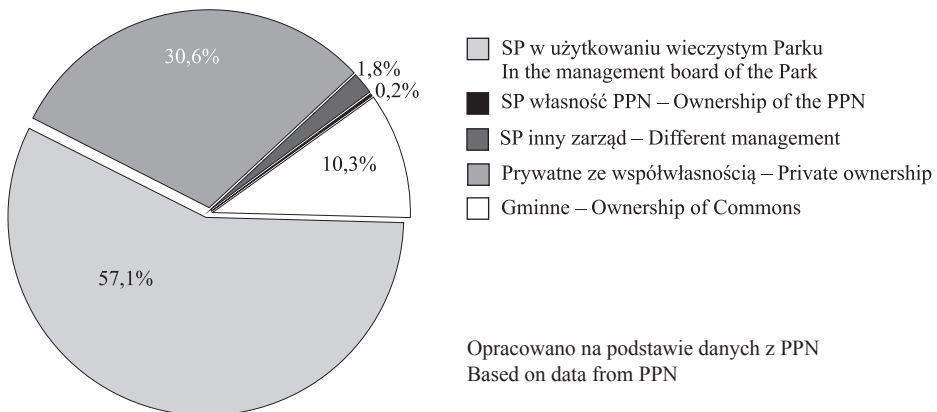
Tabela 1 przedstawia strukturę własności na obszarze PPN. Z danych wynika, że powierzchnia Parku wynosi 2371,75 ha, w zarządzie Parku pozostaje 1402,21 ha, w rękach osób prywatnych 725 ha, natomiast w zasobach gmin pozostaje 244,86 ha.

Tabela 1. Struktura własności i użytków gruntowych w PPN – stan na 31 grudnia 2012
 Table 1. The structure of land ownership and land in PPN – as at 31 December 2012

Lp. No.	Użytek gruntowy Land use	Powierzchnia ogółem Total area		Skarb Państwa The Treasury	Własność prywatna i pozostała Ownership private and other	Własność Gmin Ownership of Commons
		ha	%			
1	Grunty leśne i nie zalesione Forest land and not wooded	1710,32	72,1	1112,48	390,49	207,35
2	Grunty rolne Agricultural land	514,78	21,7	177,92	327,67	9,19
3	Wody – Water	29,80	1,3	29,08	0	0,72
4	Nieuzytki – Wasteland	88,56	3,7	61,30	3,35	23,91
5	Tereny różne Different areas	28,29	1,2	21,43	3,97	2,89
	Ogółem – Total	2371,75	100	1402,21	725,48	244,86

Opracowano na podstawie danych z PPN
 Based on data from PPN

„Struktura władania definiowana jest jako: procentowy udział gruntów, dla których określono różne formy własności w ogólnej powierzchni gruntów (wsi, województwa, kraju)” [Schilbach 2001]. W przypadku PPN stosunki własnościowe stanowią bardzo ważny czynnik często ograniczający wypełnianie przez Park zadań statutowych z zakresu ochrony przyrody. Z 2371,75 ha powierzchni ogólnej PPN aż 30,6% jest własnością prywatną, a 10% znajduje się w zasobach gruntów gminnych (tab. 1), reszta – 1402,21 ha (61,7%) należy do Skarbu Państwa, w tym 1356,08 ha (57,1%) jest w użytkowaniu wieczystym PPN, natomiast 3,85 ha (0,2%) stanowi jego własność – są to obszary w ewidencji gruntów sklasyfikowane jako lasy i grunty orne: pozostały obszar – 42,28 ha (1,8%) znajduje się pod innym zarządem (tab. 2, ryc.1).

Ryc. 1. Struktura władania gruntami w PPN
 Fig. 1. Structure of possession of land in the PPN

Tabela 2. Struktura własności i użytków gruntowych własności Skarbu Państwa w PPN – stan na 31 grudnia 2012

Table 2. The ownership structure of land ownership and land of the Treasury in the PPN – as at 31 December 2012

Lp. No.	Użytek gruntowy Land use	Powierzchnia ogółem Total areas		Własność Skarbu Państwa Ownership of the State Treasury		
		ha	%	W użytkowaniu wieczystym Parku In the management board of the Park	Własność Parku Ownership of the Park	W innym zarządzie In a different management board
1	Gruty leśne i niezalesione Forest land and not wooded	1112,48	79,3	1098,96	1,34	12,18
2	Grunty rolne Agricultural land	177,92	12,7	175,31	2,51	0,10
3	Wody – Water	29,08	2,1	6,22	0	22,86
4	Nieużytki – Wasteland	61,30	4,4	60,90	0	0,40
5	Tereny pozostałe Other areas	21,43	1,5	14,69	0	6,74
6	Ogółem – Total	1402,21	100	1356,06	3,85	42,28

Opracowano na podstawie danych z PPN

Based on data from PPN

Jak wynika z danych, 30,6% powierzchni PPN należy do prywatnych osób. Taki stan rzeczy nie jest zbyt korzystny dla wypełniania zadań związanych z ochroną przyrody ze względu na to, że właściciele prywatni mogą prowadzić na gruntach znajdujących się w granicach parku normalną działalność związaną z gospodarką rolną. Większość z tych gruntów to łąki znajdujące się na polanach pienińskich. Wiele z nich położonych jest w dużej odległości od zabudowań. Często właściciele prywatni zaprzestają ich użytkowania, głównie ze względu na niską przydatność rolniczą gruntów, jak również z powodu dużej odległości od zagród. Długi okres odłogowania polan pienińskich odbija się niekorzystnie na zachowaniu różnorodności gatunkowej roślin. Na łąkach, których nie kosi się przynajmniej raz w roku, bezpowrotnie ginie wiele rzadkich gatunków roślin, a jeden z celów, dla których zakładany jest park narodowy, stanowi zachowanie różnorodności gatunkowej. W związku z tym uzasadnione są starania władz PPN prowadzące do stopniowego wykupu jak największej powierzchni gruntów od osób prywatnych na rzecz Skarbu Państwa, które następnie PPN przejmuje w użytkowanie wieczyste.

ZMIANY PRAW WŁASNOŚCI GRUNTÓW NA OBSZARZE PARKU

Szybkie przeprowadzenie procesów zmiany praw własności ograniczają zasoby finansowe Parku, a także niechęć właścicieli do pozbywania się ojcowizny, czyli ziemi odziedziczonej po przodkach. Procesowi wykupu mogą jednak sprzyjać duże odległości

gruntów od strefy zabudowy, uciążliwy dojazd po gruntowych drogach górskich, małe dochody uzyskiwane z produkcji rolnej, wreszcie przejmowanie gruntów przez młode pokolenie, które niechętnie wiąże swoją przyszłość z pracą na roli. Władze PPN w pierwszej kolejności starają się wykupić te grunty, których zbiorowiska roślinne są najbardziej cenne oraz wymagają czynnej ochrony i ochrony krajobrazowej, na których występują ginące gatunki roślin, czy które leżą na terenach odznaczających się wyjątkowo wysokimi walorami krajobrazowymi. Są to obszary zbiorowisk leśnych i nieleśne obszary świeżych, ziołoroślowych i ciepłolubnych łąk pienińskich, młaki eutroficzne i wilgotne łąki, murawy kserotermiczne i naskalne murawy górskie, świeże pastwiska i inne ekosystemy np. żwirowiska, szkółki leśne [Wončina 2011, Braun 2012].

Według Klocka [2004] „W 2001 roku wykupiono 14 ha gruntów od osób prywatnych, w tym działki na polanie Wyrobek o łącznej powierzchni 5,3 ha. Z kolei rok 2003 był rekordowy pod względem wykupów prywatnych gruntów. Wykupiono wtedy aż 28 ha, w tym 13 ha lasów. Udział powierzchni gruntów poza zarządem PPN zmniejszył się o 1%”. W 2003 roku obliczono czas niezbędny do wykupu gruntów od osób fizycznych: „akcja wykupywania ziemi z rąk prywatnych potrwać może około 40 lat, przy założeniu, że Park będzie kupował ziemię w ilości około 25–30 ha na rok”.

Nowelizacja ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku [Ustawa... 2004/2009], która weszła w życie 1 maja 2004 roku, była korzystna dla parków narodowych, ponieważ ust. 5, art. 8 tej ustawy mówił: „Parkowi narodowemu przysługuje prawo pierwokupu nieruchomości położonej w granicach parku narodowego na rzecz Skarbu Państwa”. Z dniem 1 stycznia 2012 roku parki narodowe będące państwowymi osobami prawnymi nabyły prawo użytkowania wieczystego do nieruchomości oddanych im w trwałe zarząd przez Skarb Państwa oraz prawo własności do budynków, lokali i innych części składowych wchodzących w skład nieruchomości [Ustawa... 2011]. Nabycie tych praw następuje w drodze administracyjnej w wyniku decyzji wojewody, która jest podstawą do ujawnienia zmiany w księgach wieczystych i ewidencji gruntów i budynków. Do końca 2012 roku wojewoda wydał 18 decyzji dotyczących zmiany zarządu na prawo użytkowania wieczystego dla działek o powierzchni 18,8358 ha [Zajac 2012].

Jak wynika z przedstawionych w tabeli 3 danych, w okresie 7 lat PPN wykupił 366 działek ewidencyjnych powierzchni 39,7669 ha. Należy zaznaczyć, że nieduża część z nich to udziały we współwłasnościach. Średnie powierzchnie działek ewidencyjnych, do których Park nabył nowe prawa, w poszczególnych latach wahały się od 0,0499 w 2009 do 0,1399 ha w 2012 roku. Działki te najczęściej składały się z różnych użytków gruntowych, rzadziej należały do grupy jednonużytkowych. Najwięcej pod względem powierzchni wykupiono użytków leśnych – 15,8159 ha, i gruntów orných – 9,7576 ha, najmniej zaś obszarów pełniących funkcje komunikacyjne. Łączna powierzchnia wykupionych gruntów w poszczególnych latach oscylowała w przedziale od 3,5447 ha w roku 2009 do 7,3900 ha w roku 2010.

Najwięcej działek – 71, przejął w zarząd PPN w roku 2009, najmniej – 30, w 2006 roku. Średnie powierzchnie wykupionych nieruchomości zawierały się w przedziale od 0,0499 do 0,1933 ha. Powierzchnia największej działki kupionej w 2006 roku w Sromowcach Niżnych wynosiła 3,6172 ha, a najmniejszej przejętej w zasoby gruntów Skarbu Państwa w 2009 roku w Krościenku 0,0008 ha.

Tabela 3. Zestawienie gruntów wykupionych na rzecz Skarbu Państwa
Table 3. Statement of land purchased for the State Treasury

Lp. No.	Rok Wykupu Year of buyout	Powierzchnia użytków gruntowych, ha					Suma powierzchni The sum of the surface ha	Liczba działek Number of plots	Średnia powierzchnia działki Average plot size ha
		Pastwisko Pasture	Rola Role	Las Forest	Łąka Meadow	Droga Road			
1	2006	0,7670	0,2232	4,8017	0	0,0060	5,7979	30	0,1933
2	2007	1,8497	0,8945	2,1310	1,8447	0,0051	6,7250	70	0,0961
3	2008	1,4235	1,1018	1,9787	0,9417	0	5,4457	46	0,1184
4	2009	0,3471	2,0901	0,5945	0,5058	0,0072	3,5447	71	0,0499
5	2010	0,9177	0,9777	2,5798	2,0969	0,0042	6,5763	35	0,1878
6	2011	1,8731	2,6008	2,5953	0,3159	0,0049	7,3900	82	0,0901
7	2012	1,2829	1,8695	1,1349	0	0	4,2873	32	0,1339
Ogółem Total		8,4610	9,7576	15,8159	5,7050	0,0274	39,7669	366	0,1086

Opracowano na podstawie danych z PPN
Based on data from PPN

W roku 2012 PPN wykupił nieruchomości o łącznej powierzchni 0,2873 ha za pieniądze pochodzące z dwóch źródeł:

- ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) z dotacji przeznaczonej na „Ochronę wybranych gatunków i siedlisk PPN poprzez wykup gruntów”: 3,6052 ha za kwotę 172 052,00 zł,
- ze środków własnych PPN: 0,6821 ha za kwotę 33 619,05 zł.

Wartości rynkowe nieruchomości, które wykupił PPN, szacowane były przez rzeczoznawców majątkowych wybranych w drodze przetargów. Ceny jednostkowe dla gruntów wykupionych ze środków finansowych z NFOŚiGW, jaki i środków własnych Parku były zbliżone i np. w 2012 r. wynosiły:

- 47 723,29 zł za ha, czyli 4,77 zł za m² (środki finansowe NFOŚiGW),
- 49 287,18 zł za ha, czyli 4,93 zł za m² (środki własne Parku).

Należy podkreślić, że jest to cena rynkowa typowa dla tego obszaru dla gruntów rolnych o ograniczonym obecnie i w przyszłości sposobie wykorzystania ze względu na fakt objęcia ich ochroną przez park narodowy i program Natura 2000.

Z zestawienia w tabeli 3 wynika, że w okresie 2006–2012 roku wykupiono łącznie 39,7669 ha gruntów od właścicieli prywatnych, jednak nadal w rękach osób prywatnych pozostaje 725,48 ha ziemi, więc droga do przejścia wszystkich gruntów w użytkowanie wieczyste przez Park jest jeszcze długa. Trzeba zaznaczyć, że w 2012 roku PPN przygotował projekt badawczy w ramach Komponentu I Life – Przyroda i zróżnicowanie biologiczne nt. „Natura w mozaice – ochrona gatunków i siedlisk w obszarze Pienin”. Całkowity koszt projektu wynosi 1 276 552 €, w tym dofinansowanie z Komisji Europejskiej wyniesie 50%, z NFOŚ i GW 45%, a środki własne Parku stanowiąc będą 5%.

Założono, że w ramach tego projektu będą prowadzone działania związane z wykupem 40 ha gruntów w użytkowanie wieczyste PPN w okresie 4 lat, czyli średnio w jednym roku o około 10 ha zwiększy się ogólna powierzchnia Parku, na której będzie można prowadzić działania związane z ochroną czynną i krajobrazową. Charakterystykę wykupionych działek przez PPN w latach 2006–2012 przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Charakterystyka wykupionych działek przez PPN w latach 2006–2012

Table 4. Characteristics of the plots purchased by the PPN in the years 2006–2012

Lp. No.	Rok Year	Obręb Precinct	Liczba działek Number of plots	Powierzchnia – Area ha		
				Max	Min	Średnia Average
1	2006	Tylka	6	0,2331	0,0056	0,1228
		Hałuszowa	2	0,1900	0,0600	0,1250
		Krościenko	7	0,2935	0,0597	0,0992
		Sromowce Wyżne	3	0,1683	0,0645	0,1190
		Sromowce Niżne	12	3,6172	0,0155	0,3133
Ogółem – Total			30	3,6172	0,0056	0,1933
2	2007	Szczawnica	1	0,0651	0,0651	0,0651

Lp. No.	Rok Year	Obręb Precinct	Liczba działek Number of plots	Powierzchnia – Area ha		
				Max	Min	Średnia Average
		Tylka	8	0,8145	0,1449	0,2317
		Krościenko	38	0,2845	0,0017	0,0950
		Sromowce Wyżne	9	0,2723	0,0006	0,919
		Sromowce Niżne	15	0,2172	0,0022	0,0769
		Ogółem – Total	70	0,8145	0,0017	0,0961
3	2008	Tylka	2	0,6394	0,4283	0,5338
		Krościenko	22	0,3151	0,0136	0,0965
		Hałużowa	2	0,1700	0,4200	0,0028
		Sromowce Wyżne	15	0,1374	0,0283	0,778
		Sromowce Niżne	5	0,1557	0,0720	0,0998
		Ogółem – Total	46	0,6394	0,0072	0,1184
4	2009	Tylka	4	0,3195	0,0123	0,1939
		Krościenko	46	0,2708	0,0040	0,0521
		Czorsztyn	4	0,0273	0,0011	0,0117
		Sromowce Niżne	17	0,0849	0,0273	0,0192
		Ogółem – Total	71	0,3195	0,0011	0,0499
5	2010	Tylka	3	1,6107	0,0224	0,7098
		Krościenko	20	1,1828	0,0008	0,1330
		Sromowce Niżne	2	0,1122	0,0908	0,1016
		Sromowce Wyżne	10	0,2953	0,0525	0,1583
		Ogółem – Total	35	1,6107	0,0008	0,1879
6	2011	Krościenko	48	0,6434	0,0061	0,0818
		Sromowce Niżne	3	0,0852	0,0424	0,0570
		Sromowce Wyżne	31	0,4985	0,0036	0,1062
		Ogółem – Total	82	0,6434	0,0036	0,0901
7	2012	Krościenko	24	0,4827	0,0216	0,1377
		Sromowce Wyżne	8	0,1586	0,0450	0,1228
		Ogółem – Total	32	0,4827	0,0216	0,1399

Opracowano na podstawie danych z PPN

Based on data from PPN

PODSUMOWANIE

Przyroda Pienińskiego Parku Narodowego na obszarach łąk i pastwisk objętych ochroną częściową i krajobrazową wymaga ciągłej ingerencji człowieka poprzez prowadzenie różnych zabiegów zabezpieczających najcenniejsze zbiorowiska roślinne.

Koszenia mechaniczne, ręczne, usuwanie biomasy, odkrzaczania zgodnie z zaleceniami przyjętymi w planie ochrony pracownicy PPN mogą bez ograniczeń prowadzić jedynie na obszarach, które są w zarządzie lub w użytkowaniu wieczystym Parku. Na gruntach rolnych stanowiących własność osób prywatnych o prowadzonej gospodarce decydują właściciele, i często ich działania są sprzeczne z celami ochrony.

Na dzień 31 stycznia 2012 roku osoby prywatne posiadają prawa własności do 725,48 ha gruntów, czyli 32,7% ogólnej powierzchni Parku, co oznacza, że akcja wykupu ziemi przez Pieniński Park Narodowy z rąk prywatnych potrwać może dłużej niż 40 lat, jak przewidywano w analizie opisowej w 2003 roku.

PIŚMIENNICTWO

- Braun M., 2012. Ochrona nieleśnych systemów lądowych. Analiza opisowa PPN, Krościenko nad Dunajcem.
- Klocek S., 2003. Struktura władania gruntami na terenach objętych ochroną przez PPN. Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr inż. W. Morzyniec. Maszynopis. Uniwersytet Rolniczy w Krakowie.
- Kodeks cywilny. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93
- Morzyniec W., 2003. Integracja europejska a perspektywy użytkowania gruntów rolnych w obszarach ujętych ochroną przez parki narodowe na przykładzie Pienin. Projekt badawczy finansowany przez KBN Nr 1034/p06/2001-2003. Uniwersytet Rolniczy, Katedra GUTR, Kraków.
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 maja 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie przyrody. Dz.U. z 2013 r. poz. 627
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 1954 r. o utworzeniu Pienińskiego Parku Narodowego. Dz.U. z 1955 r. Nr 4, poz. 24.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 maja 1996 r. w sprawie Pienińskiego Parku Narodowego. Dz.U. z 1996 r. Nr 64, poz. 307.
- Schilbach J., 2001. Charakterystyka nieruchomości rolnych oraz zasady ich wyceny. Szkoła Wiedzy o Terenie Kraków.
- Smólski S., 1960. Pieniński Park Narodowy. Wyd. Zak. Ochr. Przyr. 18. PAN Kraków
- Smólski S., 1982. Ochrona przyrody w Pieninach, jej historia i zadania w obliczu nadchodzących zmian. [W:] Przyroda Pienin w obliczu zmian. Red. K. Zarzycki. Studia Naturae, ser. B, 30. PWN Warszawa – Kraków, 457–471.
- Solecki A., 1971. Ustrój gruntowy na Podhalu i jego wpływ na krajobraz osiedlowy. Teka Komisji Urbanistyki i Architektury, PAN Kraków.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880. Tekst jedn. z 2009 r. Dz.U. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. z 2011 r. Nr 224, poz. 1337.
- Wončina G., 2011. Ochrona nieleśnych systemów lądowych. Analiza opisowa PPN, Krościenko nad Dunajcem.
- Zajac E., 2012. Materialne podstawy działania PPN – stan posiadania. Analiza opisowa PPN, Krościenko nad Dunajcem.
- Zarzycki K., 1982. Przegląd zbiorowisk roślinnych i ich siedlisk. [W:] Przyroda Pienin w obliczu zmian. Red. K. Zarzycki. Studia Naturae, ser. B, 30. PWN Warszawa – Kraków.

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 8.09.2014